

Nove jaslice.

Spisal Ivo Trošt.

ri Hladnikovih so napravljali jaslice v kotu sobe gori pod podobo nebeške Kraljice, kjer je tudi med letom ob sobotah in pred Marijinimi prazniki brlela lučca. Navadno so oče pribili — pozneje tudi najstarejši sin Ivan — v tisti kot štiri cveke, ki so potem držali trioglat ploh. Otroci so nanegli lepega, kakor baržun gladkega in živozelenega mahu. Ivan je potem zložil mah kakor hribček, v katerega znožju je stal hlevce, v ozadje pa je utrdil betlehemsko mesto. Po hribcu je razvrstil pastirce, ovce, jančke, koze, pse, palme, oljike, skale, plotove; spodaj ob robu so se pomikali vedno bližje — Ivan jih je prestavljal sam — sv. Trije kralji na konjih, kamelah in slonih. Med njimi je bil eden zamorec, kakor je že navada. V hlevu sta pa grela božje Dete volek in osliček s svojo sapo — tako so rekli Hladnikov oče.

Ploha goli rob so potem še pogrnili z lepo tančico, skozi katero je vsakdo lahko razločil rdečo ruto matere Hladnikove.

Ob straneh štiri in pred hlevcem šest kričeče barvanih svečic na pisanih svečnikih stoji pripravljenih, da zaplamte na vse tri svete božične večere; gori pred Marijino podobo v viseči svetilnici se pa utrinja rdeča lučca noč in dan, dokler ne razdro jaslic. Na mizi božičnik ali poprtnjak je bil pri Hladnikovih vsako leto, pa tudi skoro v vsaki hiši naše vasi.

Toda Ivan Hladnikov — tedaj v višjem oddelku domače šole — je slišal, da je pokojni učitelj naredil jaslice v cerkvi, pa kakšne? Sv. Trije kralji na kamelah, konjih in slonih so se za svetlo zvezdo pomikali — kar sami zares! — proti Betlehemu, se skrili in zopet pokazali.

»Take jaslice bi hotel jaz postaviti«, si je mislil tri in več mesecev pred Božičem Hladnikov Ivan. Ali misliti je nekaj, narediti več. Kako, ko ni Ivan videl niti od daleč tistih čudovitih jaslic! Hajdi k Bolkovemu Lojzetu, najmodrejšemu učencu naše šole! Lojze pa, premišljen in previden, je na Ivanovo vprašanje začel tudi komaj ugibati, kako bi utegnila biti tista stvar narejena, ki goni vse okolo sebe v kolobar.

»Veš, Ivan, pa res bi bile lepe take jaslice.«

Hladnikov je to vedel še prej in zaman hrepenel po novi izumitvi. — »Ko bi jih bil jaz videl — tiste jaslice — samo enkrat, verjemi, pa bi se jih lotil.«

»Jaz tudi! — Pojdiva vprašat cerkovnika. Gotovo se še spominja. Saj se še meni dozdeva, da sem videl kosce tistega betlehemskega mesta, ko smo ono leto stikali v cerkvi pod streho.«

»Pojdival«

Stari Marko se je odkašljaj, sedemkrat vzdihnil, da ga naduha spravlja od kruha, in vprašal, da li nista prišla morda že po dušic za svetilnico pri jaslicah.

»O, ne, stric! Midva bi rada napravila take jaslice, kakor ono leto — veste — v cerkvi rajni gospod učitelj. Veste? Tako, da so šli sv. Trije kralji sami v Betlehem — veste, pa so se zopet skrili in zopet pokazali. Veste, stric?«

»Nikoli, tako vama povem — nikoli! Rajni učitelj je napravil jaslice in božji grob in je znal narediti še kaj drugega. Hm—m! Seveda, bil je učitelj, in vidva sta šele učenca. Hm—m—m . . .«

Oba sta prav nestrpno čakala, kdaj bo konec tega, več kot predolgega uvoda. Da bi ga vsaj ostavila strica Marka naduha!

»Pa vendar, stric, povejte no, kako so bile narejene?«

»Hm—m! Tudi če vama povem, ne bo nič.«

»Ej, povejte no, stric; bova poizkusila.«

»Hm—m! Poizkusila, pa — zaman!«

»Čprav; samo povejte, no, stric!«

»Hm—hm—hm . . .« Sedaj se ga je pa zares lotil kašelj, ko ni bilo prav nič potreba.

Dečka sta želela ta hip, da bi burja odnesla vso naduho hkrati tja doli v Jadransko morje.

»Hm! Lučca je gorela zadaj, navadna lučca kakor pred velikim oltarjem, in tista lučca je vrtila vse.«

»Lučca, lučca . . .«, sta ponavljala dečka, a v glavah se jima ni še prav nič posvetilo.

»Sv. Trije kralji so bili prilepljeni na papirnat obod, kakor hm—hm—na obod rešeta.«

Aha! — Sedaj-le sta pobrala nekaj.

»In rešeto se je sukalo, ne, stric?«

»Hm! Obod se je sukal, tistega pa ne vem, če je viselo na niti ali je slonelo podstavljeno na palčici. Zdolaj sem postavil lučco, in šlo je kakor ,ajselpo'«.

»Ali kaj ga je sukalo — kako, stric?«

»Hm—hm—hm! Še to bi rada vedela? — Nad lučco je bila iz trdega papirja izrezana dolga zavita kača, ki se je neprenehoma sukala, in mislim, da tudi s tem vrtela obod.«

»Hvala, stric! Tudi midva napraviva tako; boste videli, veste!«

»He, he! Hm—hm—hm! Le poizkusita, le, hm, hm . . . Z Bogom!«

Na skrivnem sta potem lepila vsak svoj obod, izrezala papirnato kačo, jo prilepila na sredo prečnice na vrhu oboda, obesila vse skupaj, in šlo je, šlo — tudi brez lučce.

Toda v svojo veliko žalost je prvi izpoznal Lojze, da gredo sv. Trije kralji resnično okolo — pa gredo za nekaj časa tudi — nazaj. In pustil je ponesrečeni poizkus.

Hladnikov Ivan je pa napravil pod jaslicami kot zastor velik papir, nanj zapisal z rdečimi črkami: »Gloria in excelsis Deo,« pod črkami pa lepo izrezana vrata, skozi katera bodo gledali sv. Trije kralji, njihovi konji, kamele, sloni in služabniki — radovedne, presenečene obraze Hladnikove družine.

Tudi gospod župnik in gospod učitelj se bosta čudila, ko prideta na sv. Štefana popoldne obiskat Hladnikovega očeta. Morda bosta tudi večerjala pri Hladnikovih.

Približal se je Sv. večer.

Ivan je razvrstil pastirce, ovce, kozle in ostalo drobnjav. Tudi papir z »glorijo« in vrati je že prilepil. Pod ploč, na katerem so bile jaslice, je zabil dolg cvek in nanj obesil vrteči se obod.

Vse prav umerjeno, vse prav zloženo.

Za papir na visoki trioglati stol pa je postavil lučko.

»Gre, gre! Res, res gre!« Vsi domači so prihiteli gledat. Ivanu se je srce same sreče tako zmehčalo, da se mu je zasvetila solza v očesu, pa jo je obrisal z rokavom . . .

»To, to! Oh, to, to! To pa to! — Kdo je naredil? Ivan, naš Ivan je naredil. Kaj bo Bolkov Lojze? Lojze ni nič — še manj kot nič, stokrat manj.«

»Ho-ho-ho! Kaj pa to! Kralji, sloni, konji, kamele — vsi so se premislili in gredo strahoma — nazaj. Morda so se zbali Heroda, ha, ha!«

Ivan stopi bliže in jim s prstom pokaže pravo smer.

Toda oni gredo le nazaj.

Začela so mu goreti lica in ušesa.

Teče po drugo nit, preveže in zopet obesi; pa je šlo nekaj časa naprej, nekaj časa nazaj.

Tedaj se zazdi očetu Hladniku: »Ivan, iz tega ne bo nič!«

»Bo, oče! Boste videli. Nit se samo preveč zvije, pa se mora potem odviti. Ko bi dobili tako stvar, ki bi se ne zavijala?«

»Morda žico!« se šalijo oče.

»Ne; jaz mislim las.«

In sestra Mici je morala žrtvovati dolg las iz svoje kite, da pomore Ivanovemu neuspelemu izumu.

Nič! Las se je tudi zavil in utrgal, in kralji in vsa živina so padli na stol, na luč, in kača se je unela in obod je zagorel in papir se je unel . . . Sreča, da je bilo blizu mnogo rok, ki so takoj pogasile plamen — sicer bi bil požar končal jaslice, morda tudi Hladnikovo hišo, morda tudi še katero drugo v vasi.

Oče vzamejo škarje in odrežejo zastor prav nad vrati za premikajočimi se kralji.

Jaslice so ostale kakor druga leta, a Ivan za eno sramoto bogatejši. Lojze se mu je smejal na vse grlo, ponavljal svojo modrost in previdnost,

toda Hladnikovega ni ugnal: »Jaz mislim, da mora iti, če ne tako, pa drugače narejeno.«

In še bolj se mu je smejal Lojze.

* * *

Po tistem Božiču, ko je Hladnikov Ivan tako vztrajno molčal ob svojem ponesrečenem poizkusu, so napravljali pri Hladnikovih jaslice še vsako zimo in jih napravljajo po stari navadi gotovo tudi letos Ivanovega brata sinovi. Ivan je pa pozneje videl mnogo lepših jaslic v mestu, kjer se je marljivo učil v srednjih šolah. Pozneje je celo pozabil na jaslice in premikajoče se kralje, ali vztrajnost, s katero je nekdanj dovrševal svoje jaslice, in misel, da je marljivemu človeku vse mogoče, ga ni ostavila.

Česar se je lotil, vse je dognal; ako ne kmalu, počasi, toda dognal. Zato je vrlo napredoval v šolah.

Tudi Lojze je bil nekaj časa v mestnih šolah, pa se je učenja kmalu naveličal, obesil šolo na klin in se pridružil doma v potu svojega obraza zemljo obdelujočim bratom.

* * *

V lično opravljeni gosposki sobi gori lučca v viseči svetilnici pred Marijino podobo v kotu. Zunaj po ulici odmevajo stopinje ljudi, hitečih v cerkev k polnočnici. Slovesno zvone božični zvonovi . . .

Skrbno zavita gospa na tihem odpre duri in se poslovi: »Grem, Janko! Pazi na otroke, če se prebudé!«

Profesor Janko Hladnik je še vedno molče stal v kotu, kjer so bile pod lučco lepe jaslice, ki jih je napravil svojemu sinku. Gledal je in gledal. Sveti trije Modri so se pomikali, vztrajno pomikali na slonih, konjih in kamelah iz jutrove dežele za svetlo zvezdo-vodnico s služabniki in dragocenimi darili.

Po končanih naukih mu ni bilo težko izumeti način, kako mora biti obod pritrjen, da se suče. In pisatelj te povesti želi, da bi ga drobni čitateljčki našega »Zvončka« izumeli vsi tedaj kakor Janko Hladnik — po srečno končanih naukih. Zato vam ga danes neče povedati; rajši završi povest tako-le:

Polnočni zvon bližnje stolne cerkve doni mogočno, slovesno. Pridružijo se mu tudi manjši tovariši, in ginljivo pritrkavanje naznanja, da pojo sedaj-le v božjem hramu veselo zahvalnico; profesor Hladnik pa še stoji pred jaslicami, stoji, strmi, misli, in solza se mu zablščí v očesu . . . Hitreje nego premikajoči in zopet vračajoči se kralji so se njemu vračali spomini iz minule mladosti . . .

Ali niso bile nekdanje jaslice pri dobrih starših v neskrbnih mladih letih vendar lepše?

